

سید محمد هاشمی نژاد^۱
حیدر فروغ نژاد^۲

حاکمیت شرکتی و گزارشگری یکپارچه مالی و کنترل داخلی

پکیده

با گسترش بازار سرمایه ایران، تعداد بیشتری از اشخاص حقیقی و حقوقی سرمایه گذاری در بازارهای اوراق بهادار را از طریق سرمایه گذاری خصوصی در سهام شرکتها، صندوقهای سرمایه گذاری و صندوقهای بازنشتگی آغاز کرده اند. علاوه بر این، با توجه به ریسکهای اقتصادی، سیاسی و... موجود، سرمایه گذاران توجه بیشتری به حاکمیت شرکتی صندوقها و شرکتهای بورسی دارند. پایداری و سلامت مالی شرکت های سهامی عام، برای حفظ سطح بالای اعتماد سرمایه گذاران اهمیت دارند و این پایداری نیازمند اعتماد عمومی نسبت به اتکاپذیری گزارشهای مالی است. این مقاله، به شکل اجمالی حاکمیت شرکتی، اهمیت بازارهای سرمایه برای توسعه اقتصادی، ارتقای سیستم شرکت داری خصوصی و آزاد، نقش حاکمیت شرکتی در بهبود کیفیت اطلاعات مالی به عنوان ماده حیات بخش بازارهای سرمایه، و تاثیر آن در ارتقای گزارشگری یکپارچه مالی و کنترل داخلی در تولید اطلاعات مالی اتکاپذیر، شفاف و باکیفیت را بررسی می کند.

مقدمه

در سایه تفکیک مالکیت از کنترل و مشکل نمایندگی ناشی از آن در دنیای کسب و کار مدرن، سیستم حاکمیت شرکتی ضرورت یافته است که از طریق آن، مدیریت نظارت و پایش می شود تا هزینه های نمایندگی کاهش یابد و منافع سهامداران با سرمایه گذاران همسو شود. حاکمیت شرکتی را می توان در قالب سیستمی تعریف کرد که متشکل از تمام افراد، فرآیندها و فعالیت هایی است که به مباشرت نسبت به دارایی های شرکت و بهترین استفاده از منابع شرکت برای کسب منافع مالکان غایب کمک می کند. (میسیر و همکاران ۲۰۰۸) شیفرو و بیشنی (۱۹۹۷) نظام حاکمیت شرکتی را در قالب شیوه های تعریف کرده اند که به وسیله آن تامین کنندگان منابع مالی شرکت ها از کسب بازده مناسب از سرمایه گذاری خود اطمینان حاصل می کنند. سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی نظام حاکمیت شرکتی را در قالب مجموعه ای از روابط بین مدیریت یک شرکت، هیات مدیره آن، سهامداران و سایر ذی نفعان آن تعریف می کند. (۲۰۰۴). کمیته کدبری (۲۰۰۰)، در تعریف خود به جنبه های پایداری و برقراری مساوات در جامعه در نظام حاکمیت شرکتی تاکید کرده است.

گزارشگری نسبت به صورت های مالی از اوایل دهه هشتاد و با تصویب اولین مجموعه استانداردهای حسابداری ایران، به سبک و سیاق فعلی آن مطرح شده است. با گسترش بازار سرمایه در ایران و نیز افزایش تعداد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، گزارشگری مالی برای این شرکت ها اهمیت ویژه ای یافته است. از یک طرف، شرکت های سهامی عام موظفند طبق الزامات مقرراتی و قانونی، نسبت به صورت های مالی خود گزارشگری داشته باشند و از طرف دیگر، این گزارشگری به عنوان یکی از عناصر برقراری حاکمیت شرکتی برای ارتقای نظام اقتصادی و تخصیص بهینه منابع محدود و نیز برقراری پاسخگویی در قبال تمام ذی نفعان بسیار حایز اهمیت تلقی می شود. با این وجود، گزارشگری یکپارچه، مقوله نسبتاً جدیدی است که در پی

پایداری و سلامت مالی
شرکت های سهامی عام،
برای حفظ سطح بالای
اعتماد سرمایه گذاران
اهمیت دارند و این پایداری
نیازمند اعتماد عمومی
نسبت به اتکا پذیری
گزارش های مالی است

بحران های مالی و پس از تصویب قانون ساکس در آمریکا و قوانین هم عرض آن در کانادا و ژاپن و انگلستان، بیش از پیش مطرح شده است. در ایران نیز، به دنبال بررسی های انجام شده، سازمان بورس و اوراق بهادار تهران در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۱، اقدام به تهیه و ابلاغ دستورالعمل کنترل داخلی به شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران کرد. این دستورالعمل، موسسات حسابرسی را ملزم می کند تا کنترل های داخلی را حسابرسی و نسبت به آن ها اظهار نظر کند. در استانداردهای حسابرسی تدوین شده توسط سازمان حسابرسی، در بخش گزارشگری، یک بخش با عنوان سایر مسوولیت های گزارشگری پیش بینی شده است که در این بخش، حسابرس سایر مواردی را که طبق قوانین یا مقررات ملزم به اظهار نظر درباره آن ها است، بیان می کند؛ اما برخلاف کشورهای توسعه یافته، در استانداردهای حسابرسی ایران، گزارشگری درباره کنترل های داخلی به شکلی جداگانه پیش بینی نشده است. این نوع از گزارشگری در قالب ساختار حاکمیت شرکتی و بهبود پاسخگویی شرکتی و ارتقای اعتماد سرمایه گذاران به بازارهای مالی تعریف می شود.

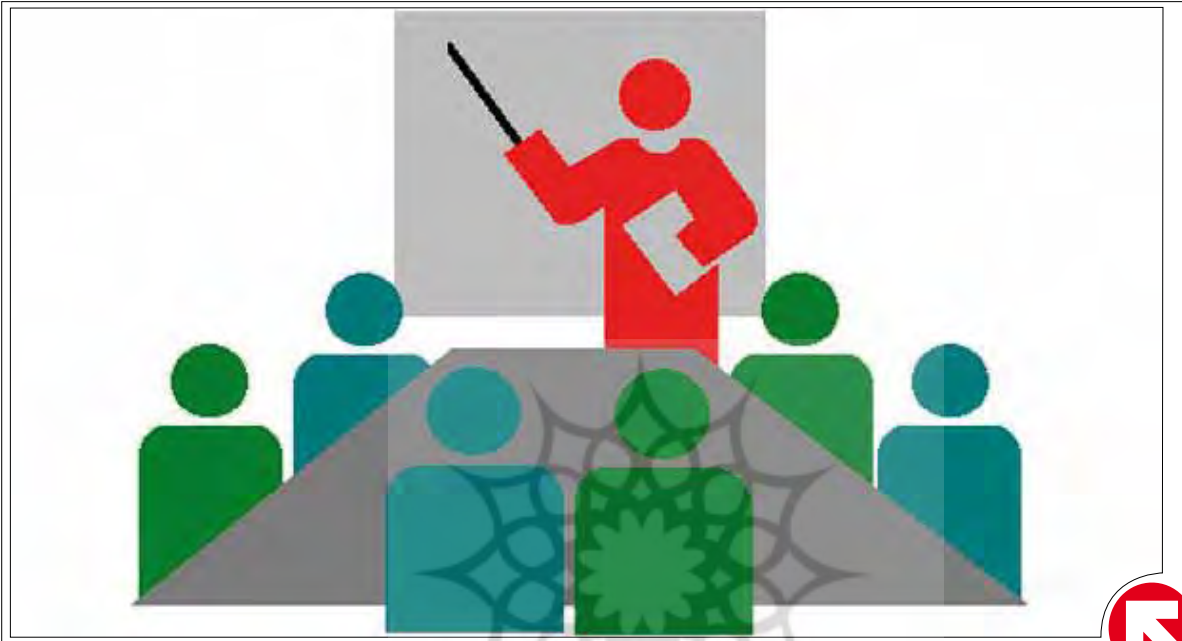
اطلاعات مالی و بازارهای سرمایه

اتکا پذیری، شفافیت و کیفیت گزارش های مالی، ماده حیات بخش بازارهای سرمایه

هستند. کارآیی بازارهای سرمایه به اتکا پذیری اطلاعاتی وابسته است که بازارها را قادر می سازد به عنوان سازو کار علامت دهی برای تخصیص مناسب سرمایه عمل کنند. جامعه، به ویژه جامعه سرمایه گذاری، به کیفیت گزارش های مالی شرکتی در اخذ تصمیمات سرمایه گذاری اتکا می کند. همان طور که اعتماد سرمایه گذاران به اطلاعات مالی تمایل آن ها برای سرمایه گذاری را تشویق می کند، آینده اقتصاد کشور نیز به این امر وابسته است که شرکت ها چقدر در پاسخ به این نیاز برای شفافیت و اتکا پذیری بیشتر اطلاعات مالی، موفق عمل خواهند کرد.

تعداد بیشتری از افراد در حال حاضر در صندوق های بازنشستگی سرمایه گذاری می کنند یا به شکل فعالانه ای پرتفوی خود را مدیریت می کنند؛ در نتیجه تحت تاثیر اطلاعات مالی انتشار یافته در بازار قرار می گیرند. فقدان اعتماد عموم و سرمایه گذاران به بازار سرمایه و گزارش های مالی آن همچنان به تاثیر منفی بر شور و هیجان بازارهای سرمایه ادامه می دهند. ساختار شرکتی مدرن، تفکیک مالکیت و کنترل شرکت را الزامی کرده است تا مالکان (سهامداران) سرمایه مالی و مدیران، سرمایه انسانی را تزریق کنند. این نحوه تامین مالی، زمانی عملکرد خوبی دارد که سرمایه گذاران (مالکان) بتوانند سرمایه را تزریق کنند و تصمیمات کسب و کار را به مدیران (نمایندگان) تفویض کنند و از طرف دیگر، مدیریت شرکت را در جهت بیشترین منافع مالکان اداره کند.

سرمایه گذاران در ازای تامین منابع مورد نیاز برای فعالیت شرکت این حق را دارند تا نمایندگان خود؛ یعنی هیات مدیره را انتخاب کنند. هیات مدیره مسوول تصمیم گیری از طرف سهامداران است و مسوول مستقیم انتصاب مدیریت و پایش مستمر تصمیمات و اقدامات آن ها است. مدیریت اختیار دارد تا شرکت را اداره کند و برای تصمیمات اتخاذ شده و اقدامات اجرا شده پاسخگو است. حاکمیت شرکتی اثر بخش سازوکاری برای فرآیند انتخاب، ابقا با عزل مدیران را فراهم می کند و هیات مدیره را قادر می سازد تا مدیریت دارای عملکرد ضعیف را بر کنار کنند و به افرادی که در جهت حصول ارتقای ارزش

سهام‌داران کار می‌کنند، پاداش دهند.

اصلاحات حاکمیت شرکتی اخیر، شامل قوانینی از قبیل ساکس، قواعد کمیسیون بورس و اوراق بهادار، استانداردهای پذیرش در بورس و به روش‌های حاکمیت شرکتی در سراسر دنیا، توازن قدرت را بین سهام‌داران، مدیران و مدیریت شرکت تغییر داده‌اند. مدیریت تلاش‌های خود را برای حصول خلق ارزش سهام‌داران و ارتقای پایدار آن و ارتقای انکاپذیری گزارش‌گری مالی از طریق تأیید کیفیت کنترل‌های داخلی و صورت‌های مالی افزایش داده است. اعتباردهی مدیران، نظارت دقیق کمیته حسابرسی و کیفیت ارتقای یافته حسابرسی در کنار هم کیفیت اطلاعات مالی منتشر شده عمومی و اعتماد سرمایه‌گذاران به بازارهای سرمایه را ارتقا داده است. دستورالعمل کنترل داخلی و گزارش‌دهی یکپارچه تصویر دقیق‌تر و همگن‌تری از وضعیت مالی و عملکرد شرکت در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌دهد. این اصلاحات در بر تو مقررات جدیدی ایجاد شده‌اند که یکی از تأثیرگذارترین آن‌ها قوانین ساکس هستند. این قوانین شرکت‌ها را ملزم می‌کنند تا علاوه بر صورت‌های مالی، گزارش‌های از اثربخشی

اعتماد سرمایه‌گذاران به اطلاعات مالی، کارآیی و جذابیت بازارهای سرمایه را ارتقا می‌دهد و همزمان اطلاعات گمراه‌کننده، چنین اعتمادی را از بین می‌برد

کنترل داخلی خود را نیز به شکل سالانه آرایه کنند و حساب‌سازان را ملزم می‌کند تا نسبت به این کنترل‌های داخلی اظهار نظر کنند.

گزارش‌گری یکپارچه مالی و کنترل داخلی

مدیران شرکت‌های جهانی در قبال اثربخشی کنترل‌های داخلی و درستی صورت‌های مالی از طریق قوانینی مانند ساکس و رهنمودهای

قانون شرکت‌های اتحادیه‌ی اروپا، پاسخگوتر شده‌اند. مسوولیت بیشتری بر عهده مدیران، خصوصاً کمیته‌های حسابرسی، برای نظارت بر کنترل‌های داخلی، گزارش‌گری مالی، مدیریت ریسک و فعالیت‌های حسابرسی قرار داده شده است. گزارش‌گری یکپارچه مالی و کنترل داخلی از طرف مدیران و حساب‌سازان مستقل و خطاب به سهام‌داران فراملی آرایه می‌شود. این گزارش‌های یکپارچه برای سرمایه‌گذاران مفید هستند؛ چون کنترل‌های داخلی اثربخش حاکم بر گزارش‌گری مالی در پیشگیری و کشف تحریف‌های مالی شامل تقلب، نقشی حیاتی دارند. گزارش‌گری یکپارچه مالی و کنترل داخلی با توجه به تقاضای سرمایه‌گذاران و الزام مقررات‌گذاران وارد فرآیند گزارش‌گری شد و تحت نظارت هیات مدیره و کمیته حسابرسی قرار گرفت.

بازارهای سرمایه اثربخش تحت تأثیر بسیاری از عوامل شامل نقدینگی، هزینه‌های معاملات و دسترسی پذیرندگان به اطلاعات مالی با کیفیت، انکاپذیر و شفاف قرار دارند. اعتماد سرمایه‌گذاران به اطلاعات مالی، کارآیی و جذابیت بازارهای سرمایه را ارتقا می‌دهد و همزمان اطلاعات گمراه‌کننده، چنین اعتمادی را از بین می‌برد. گزارش‌گری یکپارچه

حسابرسان مستقل برای بیان اظهار نظر درباره این موارد منصوب می‌شوند

۱. بازنمایی منصفانه صورت‌های مالی طبق اصول عمومی پذیرفته‌حسابداری؛
۲. اثربخشی کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارش‌های مالی.

نتیجه‌گیری

حاکمیت شرکتی برای بهبود بازار سرمایه و نیز ارتقای اقتصاد شرکتی بسیار اهمیت دارد. در کشورهای دارای بازارهای سرمایه پیشرفته، حاکمیت شرکتی از طرق مختلفی به پاسخگویی بهتر و اعتماد بیشتر سرمایه‌گذاران به بازارها کمک می‌کند. در ایران و در ادامه تلاش برای نظارت بهتر بر بازار سرمایه و نیز افزایش کارایی بازار، گزارشگری یکپارچه مالی و کنترل داخلی در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۱ با تصویب و ابلاغ دستورالعمل کنترل‌های داخلی توسط سازمان بورس و اوراق بهادار ابلاغ شده است تا زمینه برای اعتماد بیشتر سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی فراهم شود. باین حال، به‌ثمر رسیدن این نهاد، مستلزم مشارکت فعالان حوزه حسابداری و حسابرسی، مدیریت شرکت‌های سهامی عام و واحدهای حسابرسی داخلی شرکت‌ها و سازمان حسابرسی در جهت الزام شرکت‌ها به رعایت این دستورالعمل است. امید است در آینده نزدیک، گزارش‌دهی یکپارچه مالی و کنترل داخلی در ایران محقق شود.

۱- مدیر توسعه فرهنگ رایامه‌گذاری

بورس تهران

۲- رئیس اداره آموزش و گواهی

نامه‌های حرفه‌ای سبا

گزارشگری یکپارچه از طریق بهبود اعتبار صورت‌های مالی و کنترل‌های داخلی که اعتماد سرمایه‌گذاران را ارتقا می‌دهد و اعتماد عموم به اطلاعات مالی شرکت‌های عام را افزایش می‌دهد، ارزش افزایی می‌کند

کنترل داخلی به کارکرد نظارتی توانمند توسط هیات‌مدیره و به شکل خاص کمیته حسابرسی، کارکرد مدیریتی مسوول و پاسخگو توسط مدیریت ارشد، کارکرد حسابرسی مستقل معتبر توسط حسابرسان مستقل و کارکرد حسابرسی داخلی عینی توسط حسابرسان داخلی بستگی دارد. گزارشگری یکپارچه از طریق بهبود اعتبار صورت‌های مالی و کنترل‌های داخلی که اعتماد سرمایه‌گذاران را ارتقا می‌دهد و اعتماد عموم به اطلاعات مالی شرکت‌های عام را افزایش می‌دهد، ارزش افزایی می‌کند. در این بافتار، حسابرسان ناقربینگی اطلاعات مالی بین مدیریت و سهام‌داران را کاهش می‌دهند و به سرمایه‌گذاران کمک می‌کنند تا تصمیمات آگاهانه‌تری اتخاذ کنند که در عوض بازارهای سرمایه را کارآتر و به رونق اقتصاد ملی کمک می‌کند. در این چارچوب،

مالی و کنترل داخلی می‌توانند اطمینان معقولی برای سرمایه‌گذاران و بازارهای سرمایه فراهم کند مبنی بر این که اطلاعات مالی افشاشده گمراه‌کننده نیستند. هدف اصلی گزارشگری یکپارچه مالی و کنترل داخلی ارایه اطلاعات متقاعدکننده به سرمایه‌گذاران شامل سهام‌داران و سایر ذی‌نفعان مثلاً مشتریان، کارکنان، عرضه‌کنندگان، دولت، رقبای اجتماعی درباره صورت‌های مالی و کنترل‌های داخلی است تا بتوانند تصمیمات سرمایه‌گذاری درستی اتخاذ کنند همچنین گزارشگری یکپارچه مالی و کنترل داخلی، اطمینان معقول و نه کاملی درباره کیفیت اطلاعات مالی منتشرشده برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کند.

گزارشگری یکپارچه مالی و کنترل داخلی شامل این موارد می‌شود:

۱. گزارش مدیریت و تایید صورت‌های مالی؛
 ۲. گزارش مدیریت و تایید گزارش کنترل داخلی حاکم بر مدیریت مالی؛
 ۳. اظهار نظر حسابرسان مستقل درباره بازنمایی منصفانه و درست صورت‌های مالی؛
 ۴. اظهار نظر حسابرس مستقل درباره اثربخشی کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی؛
 ۵. بازبینی صورت‌های مالی حسابرسی‌شده و گزارش‌های مدیریت و حسابرسان درباره کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی توسط کمیته حسابرسی.
- اثربخشی گزارشگری یکپارچه مالی و

منابع

Bank.
3. Messier, W. F., Glover, S. M. & Prawitt, D. F. (2008), Auditing and Assurance Services: A Systematic Approach, 6th edition. New York: McGraw-Hill Irwin Co.
4. OECD, 2004. Principles of Corporate Governance. Paris: OECD.

1. دستورالعمل کنترل‌های داخلی ناشران پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، سازمان بورس و اوراق بهادار تهران، 1392.
2. Cadbury, A. (2000) Foreword. In M. R. Iskander & N. Chamlou (Eds.), Corporate Governance: A Framework for Implementation Washington, D.C.: World